

ומה טעם אמרו נודעה אינה מכפרת. דקתני מתניתין שלא נודעה מכפרת הא נודעה אינה מכפרת כלומר אינה קריבה: היינו דקתני חטאת. דאיכא אבילת כהנים: דכליל היא. ואמרי מובח אוכל גזילות: איפכא מיבעי ליה. ועל חטאת הגזולה שנודעה לרבים שאינה מכפרת מפני תקנת המובח: משלם תשלומי כפול. דכשנבחה חולין הוא: ואינו משלם תשלומי ארבעה ותשמיש.

דכי טבח ומכר הקדש הנאי ואין תשלומי כפול ותשלומי ארבעה ותשמיש נהנין בהקדש כדי לפיקן בההובח (כ"מ דף נז): בחוץ. אי שחט בחוץ עגוש ברת. פרת מאי עבדי תיה. דבשלמא לענין תשלומי ארבעה ותשמיש לא קשיא לן דאיכא למימר דכי אמר יאוש כדי לא קני לענין הקרבה קאמר ולא לענין הקדש קאמר אלא ברת אי מדאורייתא לא חזיא להקרבה הא קיימא לן (ובחיים דף קיב) הראוי לפתח אהל מועד חייבין עליו בחוץ מידי אחריותא: לא: פרת שבע"ד דהריהם: פאת לו. ברת דאורייתא כדמפרש ואילי: אוקמיה רבנן. ברשות נבב אם הקדישה שחולל עליה הקדש גמור ושחתיב ברת אם ישקטנה בחוץ כי היכי דאוקמיה ברשותיה לענין כפרה וקנס היא דקנסתיה והפקר ב"ד הפקר הוא וקדשה: לגזירותיה וזולותיה. דלפני הקדש אי אמרת משעת נבבה קיימא ברשותיה גזירותה דידיה הוא ואינו משלם אלא דמי פרה העומדת לילד ולא דמי פרה וזלדה: מתני' לא היה סיקריקון ביהודה. סיקריקון עובר פוכבים רוצח שנותן לו ישראל קרקע בפריזן נפשו ואומר לו שא קרקע זו ואל תמיתני: פהרוגי המלחמה. מלחמת טיטוס שהיתה בירושלים וביהודה ובגמ' פריך מאי קאמר מקחו כפול. דאמרי מיראא עבד אי נמי השני נוח לי והראשון קשה הימנו ובגמרא מוקי לה דלא כתב ליה שטר: לקח מן האיש. קרקע המיוחדת לכתובת אשתו או שכתוב וכתובה או הכניסתו לו שום כבתובה וכל שכן שאר נכסים דאי לא עבדה ליה אמר לה עיניך נתת בגרושין ובמיתה הכי מוקמינן ליה בב"ב (ג). מקחו כפול. דאמרה נתת רוח עשיתי לבעלי: נתת לבעלים רביעי. ששיערו דסיקריקון מזול גבי רביעא: גמ' לא דנו דין סיקריקון. בהרוגי המלחמה דקני לגמרי והלוקח ממנו מקחו קיים אבל בהרוגי המלחמה ואילך הלוקח ממנו יש לו דין המפורש במשנתיה: דאמר רבי אפי' שלש גזרות גזר. טיטוס בפולמוס שלו: כל דלא קמיל. ישראל כל היכא דמשבח ליה: לקמלוהו. הלכך אב אונסיה כי א"ל שא קרקע זו והניחני אקניה ניהליה בלב שלם וקיימא לן תלוא וזמן זכניה זביא (כ"ב דף מז): מפחד. דואג לראות הנולד שלא תארע תקלה בכך אם אעשה זאת: שקא דריספס. דופן של מרכבת נשים שקורין רטיגיא בלשון אשכנז והיא בעין עגלה דאמרין אותו ואת גנו (חולין דף עט). כי מעליית כל בודעיתא דריספס: קמצא ובר קמצא. כך שם שני יהודים: דרמיה קמצא. אהבו היה שמו קמצא:

שלא יאמרו מובח אוכל גזילות. ואתי ובי כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום עשה דמן התורה אין צריך להביא קרבן אחר וי"ל דדווקא נודעה קודם וזיקה אינה מכפרת אבל לאחר וזיקה שכבר נתכפר לא הצריכה להביא אחרת: בי היכי דלתייב עלה. פירש בקונטרס דקנסתיה רבנן וקשה דמי לא עסקין דאפילו שחטה אחר בחוץ חתיב אלא כיון דלא נודעה לרבים אוקמיה ברשותיה שלא יהו כהנים עצבים וממילא מחייב השוחט בחוץ: לגזירותיה וזולותיה. ואת אפי' קודם הקדש הו' שלו דהא תנן (כ"ב דף נ"ג): גזל פרה מעוברת וזלדה ורחל טענה ונזוה משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזו ואם נתעברה אצלו משלם בשעת הגזלה וי"ל דנפקא מינה לר"מ דאמר התם בגמרא משלם אותה ואת גזירותיה ואת זולותיה משום דקנסו גזלן ואע"ג ששינו קונה הקא מימ בשעת הקדש אוקמיה ברשותיה ולא קנסו ולרבי יהודה דאמר גזילה חוזרת בעיניה לרב וביד דאמר אליביה שבו שעל גבי הגזילה דנגזל הוי הקא דאוקמיה ברשותיה דגזלן הוי אבל לרב פפא דאמר אליביה דהוי דגזלן לא נפקא מינה מידי ולרבי שמעון דאמר התם למחצה ולשלוש ולרביע הקא הוי הכל שלו אבל לרב וביד דאמר דל"ש שוליה דגזלן לא נפקא מינה מידי הקא במאי דאוקמיה ברשותיה:

ביהודה בהרוגי המלחמה. בירושלמי בראשונה גזרו גזרה על יהודה לפי שמסורת בידם מאבותם שיהודה הרג עשו דכתיב (בפ'למוט ט"ז) ויך בעורף אויבך ותניא נמי בספרי דר"י רב לו בשעה שהרג את עשו ובסוף פ"ק דטוטה (דף ט"ז) דאמר חושים בן דן שקל קולפא ומניה ארשיה דעשו ונתרו עיניה ונפלו אכרעיה עד שישב שמה לא מת באותה הכאה ועד שיעמד עליו יהודה והרג: אשרי אדם מפחד תמיד. גפ' היראה (כ"ט ט"ז) אמרין חזייה לזהוא גברא דהוה מפחד א"ל חטאה את דכתיב פתחו בציון חטאים ופריך מקרא דהכא ומוקי לה בדברי תורה שדואג שלא ישבח תלמודו וחרור על משנתו תמיד והכא נמי מייתי ליה אחי עובדי שבטחו על רוב טובתם ושלוחתם לבייש את בר קמצא ולעמוד על בת קיסר והיה להם לפחד ולדאג מן הפורענות ולא דמי לאדם המתפחד בהובח:

ומה טעם אמרו נודעה אינה מכפרת שלא יאמרו מובח אוכל גזילות בשלמא לעולא היינו דקתני חטאת אלא לרב יהודה מאי איריא חטאת אפילו עולה נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא עולה דכליל היא אלא אפילו חטאת נמי דחלב ודם הוא דסליק לגבי מובח ואידך כהנים אכלי ליה אפילו הכי גזור שלא יאמרו מובח אוכל גזילות תנן על חטאת הגזולה שלא נודעה לרבים שהיא מכפרת מפני תיקון המובח בשלמא לעולא ניהא אלא לרב יהודה איפכא מיבעי ליה הכי נמי קאמר לא נודעה מכפרת נודעה אינה מכפרת מפני תיקון המובח מתיב רבא ונבב והקדיש ואחר כך מובח ומכר משלם תשלומי כפול ואינו משלם תשלומי ארבעה ותשמיש ועלה בחוץ כי האי גוונא עגוש ברת ואי אמרת יאוש כדי לא קני פרת מאי עבדי תיה אמר רב שויב ברת מדבריהם אחיכו עליה פרת מדבריהם מי איכא אמר להו רבא גברא רבה אמר מילתא לא תחוכו עליה ברת שעל ידי דבריהן באתה לו אוקמיה רבנן ברשותיה כי היכי דלתייב עלה אמר רבא הא וודאי קא מיבעיא לי כי אוקמיה רבנן ברשותיה משעת נביבה או משעת הקדישה למאי נפקא מינה לגזירותיה וזולותיה מאי הדר אמר רבא מסתברא משעת הקדישה שלא יהא חוטא נשפר: משנה לא היה סיקריקון ביהודה פהרוגי המלחמה מהרוגי המלחמה ואילך יש בה סיקריקון ביצד לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו כפול מבעל הבית וחזר ולקח מסיקריקון מקחו קיים לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מקחו כפול מן האשה וחזר ולקח מן האיש מקחו קיים זו משנה ראשונה בית דין של אחריהם אמרו הלוקח מסיקריקון נתן לבעלים רביעי אימתי בזמן שאין בידו ליקח אבל יש בידו ליקח הו' קודמין לכל אדם רבי הושיב בית דין ונמנו שאם שהתה בפני סיקריקון שנים עשר חדש כל הקודם ליקח זכה אבל נתן לבעלים רביעי: גמרא השתא בהרוגי המלחמה לא היה בה סיקריקון מהרוגי המלחמה ואילך יש בה סיקריקון אמר רב יהודה לא דנו בה דין סיקריקון קאמר דאמר רבי אפי' שלש גזרות גזרו גזרותא קמיינתא כל דקמיל לייתי ארבע זתי בתריותא כל דקמיל לקמלוהו הלכך קמיינתא ומציעתא כיון דקמילי אנב אונסיה גמור ומקני בתריותא אמרי האידינא לישקול למחר תבענא ליה בדינא: אמר רבי יוחנן מאי דכתיב 'אשרי אדם מפחד תמיד' ומקשה לבו 'פול ברעו' אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים אתרנגולא ותרנגולתא חרוב טור מלכא אשקא דריספס חרוב ביתר אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים דההוא גברא דרמיה קמצא ובעל דכביה בר קמצא עבד סעודתא אמר ליה לשמעיה ויל איתיה לי קמצא אול איתיה ליה בר קמצא אתא אשכחיה דהוה יתיב אמר ליה מכדי ההוא גברא בעל דכבא דההוא גברא הוא מאי בעית הקא קום פוק אמר ליה הואיל ואתאי שבקן ויהיבנא לך דמי מה דאיכלנא ושתניא

א"ל לא. שבקמא לך: א"ל. איהו יהיבנא לך דמי פלגא סעודתך: איכול קורבנא. מלשינות: קורבנא. קרבן להקריב על גבי המזבח דקיימא לן איש איש לרבות את עובדי מוכבים שגודרים נדרים ונדבות כשקראל (חולין דף יג): פניב שפתים. שפה העליונה: לדידהו לא הוי מוקמא. להקריב לגבוה בבמה דידהו אלא מחוסר אבר דקין טלי"ה כמו הנוטה כדוק (שעריה מ): יאמרו המטיל מום בקדשים יתרו. שיהו סבורין שבשביל שהטיל מום בקדשים ועבר על מום לא יהיה בו (ויקרא כב) נהרג ענותנותו. סבלנותו שסבל את זה ולא הרגו: שדא גירא למורה. לקסום קסם בשהיה סמוך לירושלים: ההוא ינוקא הוה נמנמם בלישניה לא גרסינן: ביד עמי ישראל. על ידי עמי ישראל: ולכפורי ידיה. לקנח ידיו: נקחה. נקבה לשון מקורין בהרים (עירובין דף נח). נקדה לו חמה ונדה בשבילו במסכת תענית (דף כ): ציצתו. ציצית של טליתו: נגדרת על גבי כרים וקסותו. שלא היה מהלך אלא על גבי מילת: ואיכא דאמרי. בן ציצית שמו ולמה נקרא שמו הכסת שהיתה כסתו כפסא כפסא שלו מוטלת בין גדולי רומי כשהיו הולך ברומי להקביל פני קיסר: הווי להו. להנך תלתא עתירי חשי ושערי וחמרא וציבי למיון כל בני העיר עשרים וחד שתא: בריוני. אנשים רקים ופחוזים למלחמה: אמרו להו רבנן. להנך בריוני לא מסתייעא מילתא. לנצח: קמו. בריוני: קלנהו להנך אמברי. לאוצרות התבואה ועצים כפי שילמנו: סמדיא. סלת: חיוורתא. פת נקיה: גושקרא. פת קיבר שאנודיה: פרתא. פריש של גללי בהמה: ומתה. מחמת איסטנסיותה: גרוגרות. מאתם שנשארו לרבי צדוק שמצאן את ממייה ומצאתה היא ואכלת: לרעבונה ופריח החולי של רבי צדוק שנכנס בגרוגרת טעמה ומתה באסטנסיו: הוה מתתוי. בגרונה: מאברי. מחמת שהיה כחשו: כי הוה בריא. כשגמר תעניתו ורצה להברות עצמו: הווי מיידי ליה גרוגרות. אתניסן בישון מפני שלא היה יכול לבלוע דבר עבה והיה מוצץ את ממייה ומשליך הגרוגרות: אבא סיקרא. כך שמו. שלח ליה. רבן יוחנן בן ובאי תא לגבאי בצענא: אמר ליה. רבן יוחנן בן ובאי עד אימתי עבדייתו הכי. דלא שבקיתון לאשלימו: חזי לי תפנתא לדידי. שניחוחי עצמא מן העיר: נקומ נפשך בקצירי. החזק עצמך בחולה הוציא קול שאתה חולה: לישילו בך. כמו שאתה גוסס: ואייתי מידי סריא. דבר מסריח כגון נבילה: ואנני נפך. והשכב במשחך עמך שיאמר מות הוא ומסריח ככר: ולעייילו בך תלמידך. ונסו תחת רגלי משחך לשאת ולא גיהו אחרים לשאת דאינון ידעין דחייא קליל ממייה: בעו. הנך בריוני: למדקריה. ברמחים שמא מערים הוא: אמר להו. אבא סקרא: יאמרו. הרומיים עליכם שאפילו רבן דקרה: למידחפיה. אולי יצעק: דלאו מלכא אנא. והתעללת ב:

עגלא תילתא. כמו ושלשים על כולו (מסות יז) וכמו עגלה משולשת ואיל משולש (בבבא טו) פי' בריא וטוב ויש מפרשים שלשי לבשן ולא יתכן דאמרין בפרק ארבע מיתות (בבבא טז סב) דהווי מקרו להו עיגלא תלתא ולא כמו שמפרש שגל שליש דהא בסוף פרק רבי אליעזר דמילה (בבבא טז סא) אמר עבד להו עגלא תילתא ביומא דשבעא פירוש יום שביעי ללידה: **א**

אמר ליה לא אמר ליה יהיבנא לך דמי פלגא דסעודתך
אמר ליה לא אמר ליה יהיבנא לך דמי פולא סעודתך
אמר ליה לא נקמיה בדיה ואוקמיה ואפקיה אמר הואיל והווי יתבי רבנן ולא מוח ביה שמוע מינה קא ניהא להו אויול איכול בהו קורבא בי מלכא אזל אמר ליה לקיסר מרוו בך יהודאי אמר ליה מי ימר אמר ליה שדר להו קורבנא חוית אי מקרבין ליה אזל שדר בדיה עגלא תלתא בהדי דקאתי שדא ביה מוקמא בניב שפתים ואמרי

לה בדוקין שבעין דוכתא דלדין הוה מוקמא ולדידהו לאו מוקמא הוא סבור רבנן לקרוביה משום שלום מלכות אמר להו רבי זכריה בן אבקולס יאמרו בעלי מומין קריבין לגבי מזבח סבור למיקטליה דלא לייל ולקמא אמר להו רבי זכריה יאמרו כמיל מום בקדשים יתרו אמר רבי יוחנן ענותנותו של רבי זכריה בן אבקולס התריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו שדר עליוהו לגירון קיסר כי קאתי שדא גירא למורה אתא נפל בירושלים למערב אתא נפל בירושלים לארבע רוחות השמים אתא נפל בירושלים אמר ליה לינוקא פסוק לי פסוקיה אמר ליה ונתתי את נקמתי באדם ביד עמי ישראל וגו' אמר קודשא בריך הוא בעי לקרובי ביתיה ובעי לכפורי ידיה בההוא גברא ערק ואזל ואיגיר ונפך מיניה רבי מאיר שדריה עליוהו לאספסיגנים קיסר אתא צר עלה תלת שני הווי בה הנהו תלתא עתירי נקדימון בן גוריון וכן פלכא שבעו וכן ציצית הכסת נקדימון בן גוריון שנקדה לו חמה בעבורו בן פלכא שבעו שכל הנכנס לביתו כשהוא רעב ככלב יוצא כשהוא שבע בן ציצית הכסת שהיתה ציצתו נגדרת על גבי כסתות איכא דאמרי שהיתה כסתו מוטלת בין גדולי רומי חד אמר להו אנא זיינא להו בחישי ושערי וחד אמר להו בדחמרא ובדמלחא ומשחא וחד אמר להו בדציבי ושכחו רבנן לדציבי דרב חסדא כל אקלידי הוה מסר לשמיעיה בר מדיציבי דאמר רב חסדא אכלבא דחישי בעי שיתין אכלבי דציבי הוה להו למיון עשרים וחד שתא הווי בהו הנהו בריוני אמרו להו רבנן גיפוק ונעביד שלמא בהדיהו לא שבקינהו אמרו להו גיפוק ונעביד קרבא בהדיהו אמרו להו רבנן לא מסתייעא מילתא קמו קלנהו להנהו אמברי דחישי ושערי והוה פפנא מרתא בת בייתום עתירתא דירושלים הווי שדרתה לשלוחה ואמרה ליה זיל אייתי לי סמדיא אדאזל אוזבן אתא אמר לה ליכא חיוורתא איכא גושקרא איכא אמרה ליה זיל אייתי לי אדאזל אוזבן אתא אמר לה גושקרא ליכא קומחא דשערי איכא אמרה ליה זיל אייתי לי אדאזל אוזבן הוה שליפא מסאנא אמרה אויפוק ואחוי אי משפחנא מידי למיכל איתבי לה פרתא ככרעא ומתה קרי עלה רבן יוחנן בן זבאי תרבה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה איכא דאמרי גרוגרות דרבי צדוק אכלה ואיתניסא ומתה דרבי צדוק יתיב ארבעין שנין בתעניתא דלא ליחרב ירושלים כי הוה אכיל מידי הוה מיתחוי מאבראי וכי הוה בריא מיייתי ליה גרוגרות מייין מיייהו ושדי להו כי הוה קא ניהא נפשה אפיקתא לכל דהבא וכספא שדיתיה בשוקא אמרה האי למאי מיבעי לי והיינו דכתיב בספסם בחוצות ישליכו' אבא סקרא ריש בריוני דירושלים בר אחתיה דרבן יוחנן בן זבאי הוה שלח ליה תא בצינעא לגבאי אתא אמר ליה עד אימת עבדייתו הכי וקטליתו ליה לעלמא בכפנא אמר ליה מאי איעביד דאי אמינא להו מידי קטלו לי אמר ליה חזי לי תפנתא לדידי דאיפוק אפשיך דהוי הצלה פורתא אמר ליה נקוט נפשך בקצירי וליתי כולי עלמא ולישילו בך ואייתי מידי סריא ואנני נפך ולימרו דנח נפשך ולעייילו בך תלמידך ולא לעילוי בך איניש אחרניא דלא לרגשן בך דקליל את דאינהו ידעי דחייא קליל ממייה: בעו. הנך בריוני: למדקריה. ברמחים שמא מערים הוא: אמר להו. אבא סקרא: יאמרו. הרומיים עליכם שאפילו רבן דקרה: למידחפיה. אולי יצעק: דלאו מלכא אנא. והתעללת ב:

אמר ליה לא אמר ליה יהיבנא לך דמי פלגא דסעודתך
אמר ליה לא אמר ליה יהיבנא לך דמי פולא סעודתך
אמר ליה לא נקמיה בדיה ואוקמיה ואפקיה אמר הואיל והווי יתבי רבנן ולא מוח ביה שמוע מינה קא ניהא להו אויול איכול בהו קורבא בי מלכא אזל אמר ליה לקיסר מרוו בך יהודאי אמר ליה מי ימר אמר ליה שדר להו קורבנא חוית אי מקרבין ליה אזל שדר בדיה עגלא תלתא בהדי דקאתי שדא ביה מוקמא בניב שפתים ואמרי

ג'יטין. פרק חמישי - הניזקין דף נו עמוד ב - בשיתוף מהדורת טובי'ס

רש"י

איברא מלכא את. מלך אתה עתיד להיות: והיה אדירו ממנו ומושלו מקרבו יצא. אלמא אדיר הוא מושל: לנגון זה בית המקדש. שמלכין עונותיהן של ישראל: ברוך עליה. דבוק ולהט אחריה: אין שוקרין את החבית. כדי שילך לו הדרקון כף היה לכם להשחית חומת העיר ולשורפה באש כדי להשליך אותן בריזני מתוכה: והכיתא שבקינו לה. כף היינו מצפים אולי נוכל להם ולהוציאם ממנה ותהיה העיר קיימת ונשלים עמך: פריסתקא. שליה: לא נסיק. שנתדשנו אבריו משמחת השמועה: ורית נכאה תיבש גרם. וכאשר תכאה ורחק מחמת השונא תיבש העצם שלף: תן לי יבנה. שלא תחריבנה ולא תהרוג חבמיה: ושילתא דרין גמליאל. משפחת הנשיא שלא תהרגם

שלא תכלה שולטנות בית דוד: ואסותא. רופאים תן לי מאנשיך שיצדפו את רבי צדוק שלא היה יכול לבלוע אוכל לפי שנתקצרו מעיו בתעניותיה: והוא סבר. רבן יוחנן סבר: כולי האי. דלישבק לירושלים לא עבדי ליה ואשתבח דאפי' הצלה פורתא לא עבדי הלכך בעינא מיניה הא דתתיהו הצלה פורתא: מלא דפארי. מים שנישורו בהם סובין: מלא דסיפוקא. סובין גסין וקמח מעורב בהן: שאגו צוררין בקרב מועירי. בבית שאקתה מתווער בו: שמו אותותם איתות. אמרו שסימניהן סימן דם זה של מי הוא אם לא שחרגו את עצמו: עצמו. כינוי כלפי מעלה: חסין מתאפק: כמין גרנותני. סל גדול ששופים בו יין מגת לבור וקורין קולדריי: וישתבחו בעיר אשר בן עשו. הנבירה הזאת שאתם רואין: מילי דמיפטרין. מטמון ממונם של ישראל: נחשול. רוח סערה: סירא. נחל קישון גרפם: כעלנא. פה להקניט מאכל: מוצא דרך בית הרעי: אריתא. קורנן: אישתיק. אותו יתוש מלנך מפני קול הקורנן: כיון דרש דש. משדריגיל יתוש ולמד בקול הקורנן הכיר בו ולא הניח ניקורו: צפור דרור. רונדיל: א: כמאי:

איברא מלכא את דאי לאו מלכא את לא מימסרא ירושלים בידך דכתיב 'והלכנון באדיר יפול' ואין אדיר אלא מלך דכתיב: 'והיה אדירו ממנו וגו' ואין לנגון אלא בית המקדש שנאמר 'ההר הפזוב הזה והלכנון' ורקאמרת אי מלכא אנא אמאי לא קאתית לנבאי עד האידנא בריזני דאית בן לא שבקינן אמר ליה אילו חבית של דבש ודרקון ברוך עליה לא היו שוקרין את החבית בשביל דרקון אישתיק קרי עליה רב יוסף ואיתימא רבי עקיבא 'משיב חכמים אחור ודעתם יסבל' איבעי ליה למימר ליה שקלינן צבתא ושקלינן ליה לדרקון ומטלינן ליה וריתא אתי פריסתקא עליה מרומי אמר ליה קום דמית ליה קיסר ואמרי הנהו חשיבי דרומי לאותיבך ברישא הוה סיים חד מסאני בעא למסימא לאחרינא לא עייל בעא למשלפא לאידך לא נפק אמר מאי האי אמר ליה לא תצמער שמועה טובה אתיא לך דכתיב 'שמועה טובה תדושן עצם' אלא מאי תקנתיה לית איניש דלא מתבא דעתך מיניה ולחליף קמך דכתיב 'ורית נכאה תיבש גרם' עבד הכי עייל אמר ליה ומאחר דחכמיתו כולי האי עד האידנא אמאי לא אתיתו לנבאי אמר ליה ולא אמרי לך אמר ליה אנא נמי אמרי לך אמר ליה מיזל אזולנא ואיניש אחרנא משדרנא אלא בעי מינא מיד דאתן לך אמר ליה תן לי יבנה וחכמיה וששילתא דרין גמליאל ואסותא דמסין ליה לרבי צדוק קרי עליה רב יוסף ואיתימא רבי עקיבא 'משיב חכמים אחור ודעתם יסבל' איבעי למימר ליה לשבקינהו דא זמנא והוא סבר דלמא כולי האי לא עבדי והצלה פורתא נמי לא היו אסותא דמסין ליה לרבי צדוק מאי היא יומא קמא אשקויה מלא דפארי למחר מלא דסיפוקא למחר מלא

אי לאו דמלכא את לא מימסרא ירושלים בידך. אע"ג דאבתי לא מימסרא בידו עד שבא טיטוס מ"מ בין דכבר צר עליה שלש שנים והוה כפנא הוי כאילו כבר נמסרה: ונעשה נס והיה דם כוי. להודיע דקשה לפני המקום חרובן בית המקדש: וניכר במוחו שנים. לא נעשה טרפה בכך דדרך חוטמו נכנס ולא ניקב הקרום ועוד יש חילוק בין טריפות דאדם לבהמה כדפרשית בפרק קמא דערובין מהו:

דקימחא עד דרווח מייעיה פורתא אול שדריה לטיטוס 'ואמר אי אלהימו צור חסיו בו' זה טיטוס הרשע שחירף וגידף בלפי מעלה מה עשה תפש זונה בידו ונכנס לבית קדשי הקדשים והציע ספר תורה ועבר עליה עבירה ונמל סוף וגידר את הפרוכת ונעשה גם והיה דם מבצבץ ויצא וכסבור הרג את עצמו שנאמר 'שאגו צוררין בקרב מועירי שמו אותותם איתות' אפא חנן אומר 'מי כמוד חסין יה' מי כמוד חסין וקשה שאתה שומע ניאוצו ונדיפופו של אותו רשע ושזתק דבי רבי ישמעאל תנא 'מי כמכה באלם ה' מי כמכה באלמים מה עשה נטל את הפרוכת ועשאו כמין גרנותני והכיא כל פלים שבמקדש והניחן בהן והושיבן כספינה לילך להשתבח בעירו שנאמר 'ובכן ראיתי רשעים קברים ובאו וממקום קדוש והלכו וישתבחו בעיר אשר בן עשו' אל תיקרי קבורים אלא קבוצים אל תיקרי וישתבחו אלא וישתבחו איכא דאמרי קבורים ממש דאפילו מילי דמפטרין איגלייא להון עמד עליו נחשול שבבים לטובעו אמר כמדומה אני שאלהיהם של אלו אין גבורתו אלא במים בא פרעה טבעו במים בא סיסרא טבעו במים אף הוא עומד עלי לטובעני במים אם גבור הוא יעלה ליבשה ויעשה עמי מלחמה יצתה בת קול ואמרה לו רשע בן רשע בן בנו של עשו הרשע בריה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה אמאי קרי לה בריה קלה דמעלנא אית לה ומפנא לית לה עלה ליבשה ותעשה עמה מלחמה עלה ליבשה בא יתוש ונכנס בחוטמו ונכר במוחו שבע שנים יומא חד הוה קא חליף אבבא דבי נפחא שמע קל ארופתא אישתיק אמר איכא תקנתא כל יומא מייתו נפחא ומחו קמיה לנכרי והיב ליה ארבע זוזי לישראל אמר ליה מיסתיתך דקא חוית בסנאך עד תלתין יומין עבד הכי מכאן ואילך כיון דרש דש תנאי אמר רבי פנחס בן ערוכא אני הייתי בין גדולי רומי וכשמת פצעו את מוחו ומצאו בו בצפור דרור משקל שני סלעים כמתניתא תנא כגוזל בן שנה משקל שני ליטרין אמר אביי נקמינן פיו של נחושת וצפוננו של כחול פי הוה קא מיית אמר להו ליסליוהי לההוא גברא ולבדרי לקומיה אשב ימי דלא לשבחיה אלהא דיהודאי ולוקמיה בדינא אונקלוס בר קלוניקוס בר אהתיה דטיטוס הוה בעי לאיגורי אול אסקיה לטיטוס כנגידא אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אמר ליה ישראל מהו לאידבוקי בהו אמר ליה מילייהו נפישין ולא מצית לקומינהו זיל איגרי בהו בההוא עלמא והוית רישא דכתיב 'היו צריה לראש וגו' כל המצרע לישראל נעשה ראש אמר ליה דיניה דההוא גברא כמאי אמר ליה

כמאי

במאי דפסק אנפשיה. מיקלי וברירי קיטמא: בשבכת זרע רותמת. מדה כנגד מדה שבפעתו התחיל העם לזנות אל בנות מואב. דאמר מר. בעירובין (דף כא) וליף לה מלהג הרבה יגיעת בשר המלעיג הרבה נידון ביגיעת בשר וקרא בדברי סופרים כתיב ויותר מהמה בני הזר הזר בדברי סופרים יותר מדברי תורה:

משקריהו. דאמריהו ששים רבוא עיירות היו בהר המלך והוא אינו מחזיק אפילו ששים רבוא קנים: גמרא. דיטרייש בלע"ז כמו גמור מסאני (פסחים דף קיא). אין עורו מחזיק בשורו. משהופשט הוא כוונן ואין יכול לחזור ולכסותו בו: דשמיע ליה. מה מעשיהם אם צדיקים אם רשעים: בארזים וארוסתו. מאותה העיר: שפטפמ. זלזל ביצרו ולא

נביאי האומות עובדי ע"ז. בלעם שהשכינה נגלת עליה והרשיע לברה: מור מלכא. מדינה ששמה הר המלך: נפלו בני המדינה היהודים עליהו דרומאי ומחנהו: גונדא. גדה: הנה כהו. ביהודים: אידוקור. לשמות: עד דאתתו. לבני החיל: בליונא דגושפנקא. מי שהיתה לו צורה בטבעתו היה מפיחה רחוק מיל מן העיר למראה הנרות: שחלים מין מאכל הוא במשכת ע"ז (דף כ"ט). שהוא אהרא. הר המלך:

במאי דפסק אנפשיה כל יומא מכנשי ליה לקיטמיה ודיני ליה וקלו ליה ומכדורו אשב ימי אול אסקיה לבלעם בנגידא אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אמר ליה ישראל מהו לאידובקי בהו אמר ליה לא תדרוש שלומם וטובתם כל הימים אמר ליה דיניה דההוא גברא במאי אמר ליה בשבכת זרע רותמת אול אסקיה בנגידא לפושעי ישראל אמר ליה מאן חשיב בההוא עלמא אמר ליה ישראל מהו לאידובקי בהו אמר ליה טובתם דרוש רעתם לא תדרוש כל הנוגע בהן כאילו נוגע בכתב עינו

חשבו אלא נתגבר עליה: וקסר השעיר. נתיקר התבואה: לוכן ביצה. שהוא דומה לשבכת זרע להוציא קול שבאו על אשתו: סולד. דיטרייש מתייבש ומגליד: שבכת זרע דוחה מן האור. נכנס ונבלע בבגד ואינו מגליד: תורניתא. פיו: גננא. חפזה: קרני מלחמה. ראשי גייסות תוקעי קרן ומתאספים עליהם בני צבאם: ושפא תאמר קרובה היתה. לים: בקעת ידים. שם מקום: ואחד דם. מהרגני ביתר: של

אמר ליה דיניה דההוא גברא במאי אמר ליה בצואה רותמת דאמר מר כל המלעיג על דברי חכמים נידון בצואה רותמת תא חזי מה בין פושעי ישראל לנביאי אומות העולם עובדי עבודה זרה תניא אמר רבי אלעזר בא וראה כמה גדולה כחה של בוששה שהרי סייע הקדוש ברוך הוא את בר קמצא והחריב את ביתו ושרף את היכלו: אתרנגולא ואתרנגולתא חריב מור מלכא דהוה נהיגי כי הוה מפקי חתנא וכלתא מפקי קמיהו ותרנגולתא כלומר פרו ורכו בתרנגולים יומא חד הוה קא חליף גונדא דרומאי שקלינהו מיניהו נפלו עליהו מחנהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו בך יהודאי אתא עליהו הנה בהו ההוא בר דרומא דהנה קפיץ מילא וקטיל בהו שקליה קיסר לתאניה ואותביה אארעא אמר ריבוניה דעלמא פוליה אי ניתא לך לא תמסריה לההוא גברא לדידיה ולמלכותיה בידיה דחד גברא אכשליה פומיה לבר דרומא ואמר 'הלא אתה אלהים ונחתנו ולא תצא אלהים בצבאותינו' דוד נמי אמר הכי דוד אתמויה קא מתמה על לבית הכפא אתא דרקונא שמייה לכרפשיה ונח נפשיה אמר הואיל ואיתרחיש לי ניסא הא זימנא אישבקינהו שבקינהו ואול אידוקור ואכלו ושתי ואדליקו שרגי עד דאיתתו בליונא דגושפנקא ברחוק מילא אמר מיחדא קא חרו בי יהודאי הדר אתא עליהו אמר רבי אפי תלת מאה אלפי שלפי סיפא עיילו לטור מלכא וקטלו בה תלתא יומי ותלתא ליליותא ובהך גיסא הלולי והניג ולא הוה ידעי הני בהני 'בלע ה' ולא חמל את כל נאות יעקב' כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אלו ששים רבוא עיירות שהיו לו לנאי המלך בהר המלך דאמר רב יהודה אמר רבי אפי ששים רבוא עיירות היו לו לנאי המלך בהר המלך וכל אחת ואחת היו בה פיוצאי מצרים חוץ משלש שהיו בהן כפלים פיוצאי מצרים אלו הן כפר ביש כפר שיחליים כפר דכריא כפר ביש דלא יהבי ביתא לאושפתיא כפר שיחליים שהיתה פרנסתן מן שחליים כפר דכריא אמר רבי יוחנן שהיו נשותיהן יולדות זכרים תחלה ויולדות נקבה באחרונה ופוסקות אמר עולא לדידי חזי לי ההוא אתרא ואפילו שיתין ריבונותא קני לא מחזיק אמר ליה ההוא צדוקי לרבי חנינא שקורו משקרתו אמר ליה ארץ צבי כתיב בה מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא ובזמן שאין יושבין עליה גמרא רב מניומי בר חלקיה ורב חלקיה בר מוכיה ורב הונא בר חימי הוה יתבי גבי הדדי אמרי אי אפא דשמיע ליה מילתא מפבר סכניא של מצרים לימא פתח חד מיניהו ואמר מעשה פארום וארוסתו שנשפכו לבין העובדי פוכבים והשיאום זה לזה אמרה לו בבקשה ממך אל תגע בי שאין לי בתובה ממך ולא נגע בה עד יום מותו וכשמת אמרה להן סיפדו לזה שפטפט ביצרו יותר מיוסף דאילו ביוסף לא הוה אלא חדא שעתא והאי כל יומא ויומא ואילו יוסף לאו פחדא מטה והאי פחדא ומצאו אב ובנו שבאו על נערה מאורסה ביום הכפורים והביאום לבית דין וסקלום וחזר השער למקומו פתח אידיך ואמר מעשה בארם אחד שנתן עינו באשתו לגרשה והיתה כתובתה מריבה מה עשה הלך וימין את שושבינו והאכילן והשקן שיכרן והשכיבן על מיטה אחת והביא לוכן ביצה והטיל ביניהן והעמיד להן עדים וכא לבית דין הוה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הגזן וכבא בן בומא שמו אמר להן כך מקובלני משמאי הגזן לוכן ביצה סולד מן האור ושבכת זרע דוחה מן האור דקרו ומצאו פדכריו והביאורו לבית דין והלקוהו והנבחרו כתובתה מפנו אמר ליה אב"י לרב יוסף ומאחר דהוה צדיקים פוליה האי מאי מעמא אענוש אמר ליה משום דלא איאבול על ירושלים דכתיב 'שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה': אשקא דריספק חריב ביתר דהוה נהיגי כי הוה מתיליד ינוקא שתלי ארזא ינוקתא שתלי תורניתא וכי הוה מינסבי קייצי לחו ועברו גננא יומא חד הוה קא חלפא ברתיה דקיסר אתבר שקא דריספק קצו ארזא ועיילו לה אתו נפול עליהו מחנהו אתו אמרו ליה לקיסר מרדו בך יהודאי אתא עליהו: 'גדע בחרי אף כל קרן ישראל' אמר רבי זורא אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן אלו שמונים [אלף] קרני מלחמה שנכנסו לברך ביתר בשעה שלכדוהו והרגו בה אנשים ונשים וטף עד שהלך דמן ונפל לים הגדול שפא תאמר קרובה היתה רחוקה היתה מיל תניא רבי אליעזר הגדול אומר שני נחלים יש בבקעת ידים אחד מושף אילך ואחד מושף אילך ושערו חכמים שני חלקים מים ואחד דם במתניתא תנא שבע שנים בצרו עובדי פוכבים את פרמיהן מדמן של ישראל בלא זבל

גיטין. פרק חמישי – הניזקין דף נח עמוד א – בשיתוף מהדורת טובי' טוספות

בל ממוז שפוסקין עליו. כי איכא סכנת נפשות פודין שבוין יותר על כדי דמיתון פדאמרינן בפרק השולח (שלי דף מה) גבי מוכר עצמו ואת בני לעובדי כוכבים כ"ש הקא דאיכא קטלא אי נמי משום דמופלג בהקבחה דהיה **אבל** בשטר קנה. אאשה נמי קאי בדמוכח בסמוך והא דאמר בפרק מי שהיה נשוי (מסכת דף טז) קתב לראשון ולא התמה

לו ולשני ותתמה לו איבדה בתרומה משמע דבחד לוקח יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי התם כשהתמה על שטר של בעלה והקא כשכתבה שטר בפני עצמה ועוד דתתמה דהתם שנתרצית במכירת הבעל או שפחלה לו השעבוד אבל הקא כשכתבה שטר מכירה שהיא מוכרת לו ולמאי דמפרש ה"ר אליעזר משנ"א דרב ושמואל פליגי הקא באחריות טעות סופר הוא דשמואל לטעמיה דאמר בפ"ק דב"מ (דף טז) דאחריות לאו טעות סופר הוא בשטרי מקח וממכר ורב סבר אחריות ט"ס הוא ובסתם שטר ככתבה לו אחריות דמי ותהיא דכתובות כשפירשה דלא קבלה אחריות מיד:

כגון

היכא פתיכא אמר ליה ג'ם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת' אמר כפיה מרחיקנא מדוכתא פלו אמר ליה אינגד פוסתא ופלגא אמר ליה אי מטאי לגביה לא איצטריכי לך אמר רב יהודה אמר שמואל משום רבן שמעון בן גמליאל מאי דכתיב 'עיני עוללה לנפשי מפל בנות עיר' ארבע מאות פתי כנסיות היו בכרך ביתר ובכל אחת ואחת היו בה ארבע מאות מלמדי תינוקות וכל אחד ואחד היו לפניו ארבע מאות תינוקות של בית רבן וכשהיה אויב נכנס לשם היו דוקרין אותן בחומריהן וכשגבר אויב ולקדום פרכום בספריהם והציתום פאש: תנו רבנן מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהלך לכרך גדול שברומי אמרו לו תינוק אחד יש בבית האסורים יפה עינים והושע בן חנניה שהלך לכרך גדול שברומי אמרו 'מי נתן למשפחה יעקב וישראל לבזוים' ענה אותו

קצוצי תפילין. דפסי תפילין חוץ מן הרצועה קרוי קציצה פדאמרי' במסכת סוכה (דף כו) אוחז ברצועה ואינו אוחז בקציצה: דדרעא. מי סאה ודרישא שהם גדולים ד' בתים בכל קציצה הו' ג' זימני מ' סאה וא"ת ד' לא היא שבות אחד של זרוע גדול מאחד מבתי הראש לפי שבאן כל ארבע פרשיות בבית אחד ובשל ראש פרשה אחת בבית אחד ומי' דפוס

של ראש מתוך שצריך לחלק הבתים ולהיות ריח ביניהן וקבועין על מושב אחד הצורך המושב להיות רחב והיו על אחד שלשה שבזרוע: ארבעה קפין. בחורבן בית ראשון: איסתרי. סלעים: שהיו מגנין את הפו גי'פיו. והיינו מסולאים לשון סולו לרובב (תהלים סח) לא תסולה בכתב אופיר משובחין היו ביופין מן הפו: בליוני דגושפנקא. צורות נאות שפחותמיהן כדי שתתעברנה כנגדן: כפיה מרחיקנא מהתוא דוכתא. שלא הגעתי ללמוד אותו פסוק: אינגד. מעט: פוסתא ופלגא. דף וחצי על כבוד שמך הנגבור. והיו גבורתה: עלי ועלוי. ששמי תחלל בכה: שוליא דנגרי הוה. לא היה רבו לתורה אלא רבו לאומנות של נגרים: שוליא. אינדרין: הוצרך ללוחות. הרב: קידם. השבים: שתי פתילות בנר אחד. אשת איש: לא שנו. דמקחו בטל: אלא דאמרו ליה. בעלים לזה שלקח מסיקרו: לך חוק וקנאי. בתוקה דכיון דדיבורא בעלמא הוא איכא למימר השני נוח לי אבל. אי כתב ליה שטרא בשמיה: קני. דכולי האי לא הוה ליה למיעבד אי לאו דבוקה ליה מבר גמור ומדעת: אחריות. דאי טרפו לה מנייה לגבייה דמי ארעא:

ה"ג

ומוב רואי וקוצותיו סדורות לו תלתלים הלך ועמד על פתח בית האסורים אמר 'מי נתן למשפחה יעקב וישראל לבזוים' ענה אותו תינוק ואמר 'הלוא ה' זו הטאנו לו ולא אבו בדרביו הלוך ולא שמעו בתורתו' אמר מוכסחני בו 'שמורה הוראה בישראל העבודה שאיני זו מקאן עד שאפדנו בכל ממוז שפוסקין עליו אמרו לא זו משום עד שפדאו בממוז הרבה ולא היו ימים מועמין עד שהורה הוראה בישראל ומנו רבי ישמעאל בן אלישע אמר רב יהודה אמר רב מעשה בבנו ובבתו של רבי ישמעאל בן אלישע שנשבו לשני אדונים לימים נודונו שניהם במקום אחד זה אומר יש לי עבד שאין ביפוי בכל העולם זה אומר יש לי שפחה שאין בכל העולם כולו כיופיה אמרו בוא ונשיאם זה לזה ונחלק בולדות הכניסום לחדר זה ישב בקרן זוית זה וזו ישבה בקרן זוית זה זה אומר אני כהן בן כהנים גדולים אשא שפחה וזאת אומרת אני כהנת פת כהנים גדולים אנשא לעבד וככו כל הלילה בין שעלה עמוד השחר הכירו זה את זה ונפלו זה על זה וגעו בכביה עד שיצאה נשמתן ועליהן קונן ירמיה 'על אלה אני בוכיה עיני עיני ירדה מים' אמר ריש לקיש מעשה באשה אחת וצפנת פת פניאל שמה צפנת שהכל צופין כיופיה פת פניאל בתו של כהן גדול ששימש לפני ולפנים שנתעלל בה שבאי כל הלילה למחר הלבישה שבעה חלוקים והוציאה למוכרה בא אדם אחד שהיה מוכר ביותר אמר לו הראני את יופיה אמר לו ריקא אם אתה רוצה ליקח קח שאין כיופיה בכל העולם כולו אמר לו אף על פי כן הפשימה ששה חלוקים ושבעי קרעתה ונתפלשה באפר אמרה לפניו רבוננו של עולם אם עלינו לא חסרת על קדושת שמך הגבור למה לא תחום ועליה קונן ירמיה 'בת עמי הגרי שק והתפלשי באפר אבל יהודי עשי לך מספר תמורורים כי פתאם יבא השודד עלינו' עלך לא נאמר אלא עלינו כפיכול עלי ועליוך בא שודד אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב 'ועשקו גבר וביתו ואיש ונחלתו' מעשה באדם אחד שנתן עינו באשת רבו ושוליא דנגרי הוה פעם אחת הוצרך (רבו) ללות אמר לו שגר אשתך אצלי ואלונה שיגר אשתו אצלו שהה עמה שלשה ימים קדם ובא אצלו אמר לו אשתי ששיגרתיה לך היכן היא אמר לו אני פטרתיה לאלתר ושמעתי שהתינוקות נתעללו בה בדרך אמר לו מה אעשה אמר לו אם אתה שומע לעצתי גרשה אמר לו כתובתה מרובה אמר לו אני אלוך ותן לה כתובתה עמד זה וגרשה הלך היא ונשאה בין שהגיע זמנו ולא היה לו לפורעו אמר לו בא ועשה עמי בחובך והיו הם וישבים ואוכלים ושותין והוא היה עומד ומשקה עליה והיו דמעות נושרות מעיניו ונפולות בכוסיהן ועל אותה שעה נתחתם גזר דין ואמרי לה על שתי פתילות בנר אחד: לקח מן הסיקריקון וכו': אמר רב לא שנו אלא דאמר לו לך חוק וקני אבל בשטר קנה ושמואל אמר אף בשטר נמי לא קנה עד שכתוב לו אחריות

תניא